

تماشاخانه

تاریخ ادبیات

شعر «ای همه هستی ز تو پیدا شده» از کتاب «مخزن الاسرار» نظامی انتخاب شده است. کتاب «آفریده‌های ساکت خدا» اثر «نانسی سویتلند» و ترجمه‌ی «حسین سیدی» است. متن درس «تماشاخانه» از کتاب «آفریده‌های ساکت خدا» است. شعر «رقص باد، خنده‌ی گل» سروده‌ی «پروین دولت آبادی» است.

واژگان

نوازی: نوازش نکنی، مهربانی نکنی، محبت نکنی

کهن: قدیم، دیرینه، گذشته

واژگان ستاره‌دار

بُن: درخت، ریشه، بوته

مونس: همدم، یار

تالاب: آبگیر، برکه، جایی که آب در آن جمع شود و بماند.

می‌نگارد: می‌نویسد، نقاشی می‌کند

واژگان متن درس

ستایش

هستی: وجود، دارایی

بیم: ترس

ببخشا: گناه من را نادیده بگیر، عفو کن

ببخش: بده، عطا کن

تماشاخانه

سرسار: پر، لبریز، مملو

پدیده: آنچه مشاهده یا به وسیله‌ی حواس

درک می‌شود، نوظهور

رقص باد، خنده‌ی گل

تک: تنها، یک، یگانه

نارون: درختی پر شاخ و برگ که میوه ندارد.

بیدبن: درخت بید، ریشه‌ی بید

کوتاه: کوتاه

تاک: درخت انگور

آزد: می‌آورد

شاخسار: شاخه‌ی درخت

نغمه‌خوان: آوازخوان، سرودخوان

آشیان: آشیانه، لانه‌ی حیوانات، خانه

لطیف: نیکو، نرم و نازک، جالب

درنگ: صبر، مکث، توقف، گندی، سکون

عالم: جهان، گیتی، دنیا

فلک: آسمان، سپهر، گردون

تاقل: اندیشیدن، فکر کردن

کردار: کار، عمل

نگاشته: نقش و نگار شده، نوشته شده

سنگلاخ: سنگستان، زمین پر از سنگ

هیس: ساکت، حرف نزن، ساکت باش

می‌تند: می‌بافند

معنی و مفهوم درس

← ستایش

ای همه هستی ز تو پیدا شده خاک ضعیف از تو توانا شده (سه جمله)

معنی: ای خدایی که تمام هستی و جهان را به وجود آورده‌ای و انسان به خاطر وجود تو توانا و قدرتمند گشته است.

از پی توست این همه امید و بیم هم تو ببخشی و ببخش، ای کریم (چهار جمله)

معنی: این همه امید و آرزو و این همه ترس و بیم به خاطر توست. ای خدای بخشنده، هم گناهان ما را ببخشا، هم نعمت را به ما عطا کن. (ببخش)

چاره‌ی ما ساز که بی یاوریم گر تو برانی، به که روی آوریم؟ (چهار جمله)

معنی خدا یا چاره‌ساز و مشکل‌گشای کار ما باش که ما به‌جز تو یآوری نداریم. اگر تو به ما توجه نکنی و ما را از درگاهت دور کنی، پس ما با چه کسی رازهایمان و دردهایمان را بگوییم؟ (به چه کسی پناه بیاوریم؟)

جز در تو، قبله نخواهیم ساخت گرنوازی تو، که خواهد نواخت؟ (سه جمله)

معنی به جز تو کسی را ستایش نمی‌کنیم و حاجتمان را فقط از تو می‌خواهیم. اگر تو ما را مورد لطف قرار ندهی هیچ کسی نمی‌تواند به ما مهربانی و لطف کند.

یار شو، ای مونس غمخوارگان چاره‌کن ای چاره‌ساز بیچارگان (چهار جمله)

معنی ای همدم و یار همه‌ی غمخوارها و مشکل‌دارها، یار و همدم ما باش و ما را یاری کن و ای چاره‌ساز دردهای بیچارگان، مشکلات ما را رفع کن.

«نظامی، مخزن‌الاسرار»

تماشاخانه

مثلاً کوه‌های سربه فلک کشیده را با درّه‌های عمیق، گل را با خار، زنبور عسل را با خرمگس و بهار را با زمستان مقایسه کنیم.

معنی مثلاً کوه‌های بسیار بلند را با درّه‌های عمیق، گل را با خار، زنبور عسل را با خرمگس و بهار را با زمستان مقایسه کنیم.

عالم تماشاخانه‌ی شگفتی‌های آفرینش است.

معنی دنیا محلّ تماشا کردن شگفتی‌ها و عجایب آفرینش است.

این جهان، دفتری است که خدای مهربان، به پاکی و زیبایی در آن نگاشته و می‌نگارد.

معنی این دنیا، مانند دفتری است که خدای مهربان به پاکی و زیبایی تمام در آن نقاشی کرده است و نقاشی می‌کند.

«آفریده‌های ساکت خدا، نانسی سویتلند - حسین سیدی»

درست و نادرست

۱ دیدن شگفتی‌های عالم و تأمل درباره‌ی آنها راه مناسبی برای شناخت است.

پاسخ: درست

۲ سبزه‌ها و علف‌ها به اندازه‌ای نرم و شکننده هستند که نمی‌توانند از میان سنگلاخ سر در بیاورند.

پاسخ: نادرست

۳ تاریکی شب، روشنایی روز و شبنم صبحگاهی، همه از آفریده‌های خدا هستند.

پاسخ: درست

درک مطلب

۱ چه راه‌هایی برای شناخت بهتر این عالم، وجود دارد؟

پاسخ: تفکر درباره‌ی تمام پدیده‌های اطرافمان و همچنین آفریده‌های ساکت و غیر ساکت خداوند

۲ علف سبز و لطیفی را که در میان سنگلاخ روییده است با چشمه‌ی روانی که از دل کوه می‌جوشد، مقایسه کنید. شباهت‌ها و تفاوت‌های آنها را بگویید.

پاسخ: هر دو به سختی و به قدرت خداوند راهی برای آشکار شدن پیدا کرده‌اند. تفاوت آنها در جایگاه آنهاست که چشمه پس از جوشش حرکت می‌کند، ولی علف همان‌جا رشد می‌کند.

۳ منظور از آفریده‌های ساکت خدا چیست؟

پاسخ: منظور از آفریده‌های ساکت خدا همان آفریده‌ها و پدیده‌هایی است که به ظاهر هیچ صدایی ندارند؛ مثل روشنایی روز، تاریکی شب، درختان و ...

۴ چرا عنوان «تماشاخانه» برای این درس انتخاب شده است؟ شما چه عنوانی را برای این درس پیشنهاد می‌کنید؟

پاسخ: زیرا این دنیا و آفریده‌های آن جزء زیبایی‌هایی هستند که آنها را تماشا می‌کنند. - دیدنی‌ها

واژه‌آموزی

به واژه‌های زیر و رابطه‌های آنها با یکدیگر، توجه کنید.

زشت $\leftrightarrow$ زیبا   گل $\leftrightarrow$ خار   خوب $\leftrightarrow$ بد   بالا $\leftrightarrow$ پایین

با دقت به حرف‌های خوب و بد دوستم، گوش می‌کردم.

ما می‌توانیم گل را با خار مقایسه کنیم.

سناجاق، بالا و پایین می‌پرید.

از معنی واژه‌ها، می‌فهمیم که این کلمات، مفهوم مخالف هم یا ضد هم را بیان می‌کنند. این گونه واژه‌ها را «مخالف یا متضاد» می‌نامیم.

زشت $\neq$ زیبا   گل $\neq$ خار   خوب $\neq$ بد

بالا $\neq$ پایین   کوتاه $\neq$ بلند   روشن $\neq$ تاریک

سرما $\neq$ گرما   برد $\neq$ باخت   پیروزی $\neq$ شکست

خواب $\neq$ بیدار   پنهان $\neq$ آشکار   باز $\neq$ بسته

اکنون با توجه به آموخته‌های بالا، نمونه‌های زیر را کامل کنید (متضاد کلمات زیر را بنویسید).

کوتاه ..... تاریک ..... گرما .....

استقلال ..... پیروزی ..... برد .....

زمستان ..... ثروت ..... بزرگی .....

آب ..... زندگی ..... دنیا .....

تصویرخوانی و صندلی صمیمیت

دیدن: تصویر را با دقت ببینید و به جزئیات آن توجه کنید.

اندیشیدن: برای درک ارتباط اجزای تصویر، فکر کنید و مطالبی را که از تصویر برداشت کرده‌اید، در ذهن خود مرور کنید.

یافتن: زمانی که ارتباط میان اجزای تصویر و مفاهیم آن را درک کردید، یک موضوع را انتخاب کنید.

گفتن: هر وقت آماده شدید، روی صندلی معلم بنشینید و درباره‌ی موضوع انتخاب‌شده، برای دوستانتان صحبت کنید.

با توجه به مطالب بالا و تصویر داده‌شده یک بند بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

معنی شعر حفظی

← رقص باد، خنده‌ی گل

باد سرد، آرام بر صحرا گذشت   سبزه زاران، رفته رفته، زردگشت (دو جمله)

معنی: باد سردی آرام آرام در صحرا وزید و کم کم سبزه‌ها و چمن‌زارها زرد شد. (پاییز از راه رسید).

- تک درخت نارون، شد رنگ رنگ**   **زرد شد آن چتر شاداب و قشنگ** (دو جمله)
 [به خاطر رسیدن پاییز] برگ‌های تک‌درخت نارون، رنگارنگ شد و آن برگ‌های چترمانند شاداب و زیبا، زرد شد. **معنی**
- برگ برگ گل به رقص باد ریخت**   **رشته‌های بیدبُن از هم گسیخت** (دو جمله)
 با وزش باد، برگ‌های گل یکی یکی بر زمین ریخت و شاخه‌های نازک درخت بید از هم جدا و قطع شد. **معنی**
- چشمه کم‌کم خشک شد، بی آب شد**   **باغ و بُستان، ناگهان در خواب شد** (سه جمله)
 کم‌کم چشمه خشک و بی آب شد و ناگهان تمام باغ و بوستان به خواب زمستانی رفتند. **معنی**
- کرد دهقان، دانه‌ها در زیر خاک**   **کرد کوته، شاخه‌ی پیمان تاک** (دو جمله)
 کشاورز دانه‌ها را در زیر خاک کاشت و شاخه‌های بلند پیچ در پیچ درخت انگور را کوتاه کرد. **معنی**
- فصل پاییز و زمستان می‌رود**   **بار دیگر، چون بهاران می‌شود** (دو جمله)
 فصل پاییز و زمستان سپری می‌شود و یک بار دیگر، وقتی که فصل بهار می‌آید... **معنی**
- از زمین خشک، می‌روید گیاه**   **چشمه جوشد، آب می‌افتد به راه** (سه جمله)
 از زمین خشک و بی‌روح گیاه می‌روید و چشمه‌ها می‌جوشند و [پس از آب می‌شود] آب آن‌ها روان می‌شود. **معنی**
- برگ نو آرد، درخت نارون**   **سبز گردد، شاخساران کهن** (دو جمله)
 درخت نارون دوباره برگ تازه می‌رویاند و شاخه‌های بزرگ قدیمی جوانه می‌زنند و سبز می‌شوند. **معنی**
- گل بخندد، بر سر گل‌بوته‌ها**   **پر کند بوی خوش گل، باغ را** (دو جمله)
 بر سر بوته‌های گل، غنچه‌ای شکوفا می‌شود و بوی خوش این گل، باغ را پر می‌کند. **معنی**
- باز می‌آید پرستو، نغمه‌خوان**   **باز می‌سازد در اینجا آشیان** (دو جمله)
 دوباره [در فصل بهار] پرستو آوازخوان و شاد برمی‌گردد و در این باغ لانه می‌سازد. **معنی**

«پروین دولت آبادی»

خوانش و فهم

۱ در بیت «گل بخندد، بر سر گل‌بوته‌ها/ پر کند بوی خوش گل، باغ را» منظور از خنده‌ی گل چیست؟

پاسخ: شکفته شدن گل‌ها

۲ در بیت سوم دو واژه‌ی «برگ برگ» چگونه خوانده می‌شود؟

پاسخ: بین دو واژه‌ی «برگ» باید مکث یا علامت ساکن باشد.

واژگان املائی

ستایش - هستی - خاک ضعیف - پی تو - چاره‌ی ما - قبله - نخواهیم ساخت - خواهد نواخت - ننوازی - مونس غمخوارگان - چاره‌ی بیچارگان - مخزن الاسرار - نظامی - تماشاخانه - فضل خدا - فصل اول - سرشار از شگفتی‌ها - پدیده‌های لطیف - عجیب و زیبا - سادگی - می‌گذریم - ایستگاه‌های اندیشیدن - عالم - مقایسه - کوه‌های سر به فلک کشیده - دژه‌های عمیق - گل و خار - مطالعه و تأمل - طبیعت - جست‌وجو - دانشمندان و عالمان - ویژگی - عادت و کارها - آب گوارایی - بهترین موضوع - به هر حال - شگفتی‌های آفرینش - هر طرف - نگاشته و می‌نگارد - زیبا و لطیف - علف‌های سبز - سنگلاخ و زمین سخت - هیس - توصیف قطره‌های باران - حلقه‌های ساکت - صدای حشره‌ها - صدای ماهی‌های تالاب - چطور - عنکبوت - تار می‌تنند - شب‌نم صبحگاهی - ناسی سویتلند - کاهش و تغییر - رقص باد - صحرا - سبزه‌زاران - چتر شاداب و قشنگ - رشته‌های بیدبُن - از هم گسیخت - باغ و بوستان - ناگهان - خواب - دهقان - شاخه‌ی پیمان تاک - بهاران - نغمه‌خوان - آشیان - شاخساران کهن - گل‌بوته‌ها - بوی خوش گل - پرستوی نغمه‌خوان - خوانش و فهم

سوالات درس

معنی واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

- ۱ هم تو ببخشای و ببخش، ای کریم
- ۲ یار شو، ای مونس غمخوارگان
- ۳ جهانی که در آن زندگی می‌کنیم، سرشار از شگفتی‌ها است.
- ۴ مطالعه در طبیعت و تأمل درباره‌ی چیزهایی که هر روز می‌بینیم.
- ۵ کوه‌های سر به فلک کشیده را با دره‌های عمیق و گل را با خار مقایسه می‌کنیم.
- ۶ آیا می‌توانی صدای ماهی‌های تالاب را بشنوی؟
- ۷ باز می‌آید پرستو، نغمه‌خوان باز می‌سازد در اینجا آشیان
- ۸ کرد کوتاه، شاخه‌ی پیچان تاک

معنی واژه‌های زیر را بنویسید.

- ۹ شاخسار: می‌تند:
- ۱۰ سنگلاخ: کهن:

معنی و مفهوم هر قسمت را ساده و روان بنویسید.

- ۱۳ ای همه هستی ز تو پیدا شده خاک ضعیف از تو توانا شده
- ۱۴ جز در تو، قبله نخواهیم ساخت گر ننوازی تو، که خواهد نواخت؟
- ۱۵ از پی توست این همه امید و بیم هم تو ببخشای و ببخش، ای کریم
- ۱۶ عالم تماشاخانه‌ی شگفتی‌های آفرینش است.
- ۱۷ گل بخندد، بر سر گل‌بوته‌ها پر کند بوی خوش گل، باغ را

جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

- ۱۸ «مخزن الاسرار» از آثار ..... است.
- ۱۹ اثر «نانسی سویتلند» و ترجمه‌ی ..... است.
- ۲۰ شعر «ای همه هستی ز تو پیدا شده» از کتاب ..... انتخاب شده است.
- ۲۱ واژه‌های «سرما و گرما»، «برد و باخت» و «گل و خار» با هم رابطه‌ی ..... دارند.

با انتخاب واژه‌ی مناسب از میان کمانک‌ها، جاهای خالی را پر کنید.

- ۲۲ یار شو، ای مونس ..... (غم خواره گان - غمخوارگان)
- ۲۳ ای همه ..... (هستی - دنیا - نیستی) ز تو پیدا شده / خاک ضعیف از تو توانا شده
- ۲۴ مطالعه در طبیعت و ..... (تحمل - تأمل - عمل) درباره‌ی آنها راه مناسبی برای شناخت است.
- ۲۵ ! ..... (هیس - حیث - حیس) گوش بده! به آفریده‌های ساکت خدا گوش بده.

درست یا نادرست بودن را مشخص کنید.

- ع ۲۶
- ع ۲۷
- ع ۲۸
- ع ۲۹
- ع ۳۰
- ع ۳۱

۲۶ دیدن شگفتی‌های عالم و تأمل درباره‌ی آنها راه مناسبی برای شناخت است.

۲۷ سبزه‌ها و علف‌ها به اندازه‌ی نرم و شکننده هستند که نمی‌توانند از میان سنگلاخ سر در بیاورند.

۲۸ تاریکی شب، روشنایی روز و شب‌نم صبحگاهی همه از آفریده‌های ساکت خدا هستند.

۲۹ متن درس «تماشاخانه» از کتاب «آفریده‌های ساکت خدا» است.

۳۰ شعر «رقص باد، خنده‌ی گل» سروده‌ی پروین اعتصامی است.

۳۱ به واژه‌هایی که ضد هم هستند و معنی مخالف هم دارند، مترادف می‌گویند.

به پرسش‌های زیر پاسخ کوتاه بدهید.

۳۲ بیت «گل بخندد، بر سر گل بوته‌ها / پرکند بوی خوش گل، باغ را» منظور از «خنده‌ی گل» چیست؟

۳۳ در بیت «ای همه هستی ز تو پیدا شده / خاک ضعیف از تو توانا شده» منظور از «خاک ضعیف» چیست؟

۳۴ بیت «از بی توست این همه امید و بیم / هم تو ببخشی و ببخش، ای کریم» چند جمله دارد؟

۳۵ منظور از «آفریده‌های ساکت خدا» چیست؟

روابط معنایی

متضاد کلمه‌های زیر را بنویسید.

- ۳۶ تاریک ≠ ۳۹ شکست ≠
- ۳۷ استقلال ≠ ۴۰ شامگاه ≠
- ۳۸ روشنایی ≠ ۴۱ زیبایی ≠

برای هر واژه دو هم‌خانواده بنویسید.

- ۴۲ افکار: ۴۳ ظلم:
- ۴۴ حزن:

دستور

در بیت زیر صفت را مشخص کنید.

ای همه هستی ز تو پیدا شده / خاک ضعیف از تو توانا شده

در بیت زیر مضاف‌الیه را مشخص کنید.

چاره‌ی ما ساز که بی‌یاوریم / گر تو برانی، به که روی آوریم؟

درک مطلب

جاهای خالی را با یکی از نشانه‌های ربط «اما، ولی، چون، زیرا، سپس، بعد» پر کنید (می‌توان از واژه‌های تکراری هم استفاده کرد).

۴۷ مسعود، کاغذ و قلم را از احمد آقا گرفت ..... نمی‌دانست از کجا شروع کند و چه بنویسد.

۴۸ کوه‌ها منبع خیر و برکت هستند ..... هزاران چشمه از دل آن‌ها می‌جوشد.

۴۹ ..... به خداوند اعتماد دارم، تمام سختی‌های زندگی را تحمل می‌کنم.

۵۰ استفاده از وسایل نقلیه‌ی موتوری، رفت و آمد را آسان کرده است ..... مشکلاتی را هم ایجاد می‌کند.

۵۱ متن درس تماشاخانه را با دقت بخوانید ..... به سؤالات آن پاسخ دهید.

۵۲ می‌توانی با استفاده از کتاب‌ها و نقل قول‌ها درباره‌ی آداب و رسوم محل زندگی خود بنویسی، ..... برای آن یک عنوان مناسب انتخاب کنی.

۵۳ ..... گل‌ها را خیلی دوست داشت، تصمیم گرفت از این راه جانشینی برای خود انتخاب کند.

۵۴ در بیت زیر منظور از «خاک ضعیف» چیست؟

ای همه هستی ز تو پیدا شده خاک ضعیف از تو توانا شده

۵۵ تفاوت معنایی «ببخشای و ببخش» را در بیت زیر بنویسید.

از پی توست این همه امید و بیم هم تو ببخشای و ببخش، ای کریم

حفظ شعر

بعد از خوانش شعر «رقص باد، خنده‌ی گل» و حفظ آن، جاهای خالی را پر کنید.

۵۶ باز می‌آید ..... ، نغمه خوان باز می‌سازد در اینجا .....

۵۷ ..... گل به رقص باد ریخت رشته‌های بیدبن از هم .....

۵۸ کرد دهقان، ..... در زیر خاک کرد ..... ، شاخه‌ی .....

۵۹ برگ نو آرد، .....

۶۰ گل بخندد، بر .....

املا

۶۱ دانش‌آموزان عزیز متأسفانه موریانه‌ها به قسمتی از واژه‌های کتاب شما حمله کرده‌اند و حرف یا حروفی از کلمات را خورده‌اند، شما آن

حرف‌ها را دوباره بنویسید.

«وقتی به قدرت خدا فکر می‌کنم و درختان ... نومند را می‌بینم و به این ... الم هستی می‌اندیشم و به ... ایسه‌ی پدیده‌ها می‌پردازم، انگشت

به دهان می‌مانم که چگونه از دل سنگ‌ها چشمه‌ای روان می‌شود. فقط با ت... مل و اندیشه در طبیعت و نه از روی ... ادت می‌توان به آفریدگار

توانا پی برد. پس تا می‌توانید در همه چیز دقت کنید و صدای حشره‌ها، صدای ماهی‌های ... الاب‌ها و همه و همه را دقیق بشنوید و ببینید.»

۶۲ در جدول زیر، کلمه‌هایی از متن درس بیابید که دارای این حروف باشند.

ح	ه	ز	ص	ض	ط	ظ	غ

نگارش

برای هر یک از موارد زیر، جمله‌ای از درس بیابید که کلمه‌های زیر در آن باشد.

۶۳ لطیف:

۶۴ عالم:

۶۵ «صدای زنبور» را در ذهنتان مجسم کنید و یک بند درباره‌اش بنویسید.

Blank writing area with horizontal lines for student response.

سوالات نستی

۶۶) املاي کدام گزینه نادرست است؟

- ۱) عمیق و ژرف   ۲) درّه و شکاف   ۳) لطیف و نیکو   ۴) تعمّل و فکر

۶۷) در مصراع اول بیت «بحر آفرید و بز و درختان و آدمی / خورشید و ماه و انجم و لیل و نهار کرد»، چند کلمه با هم متضاد هستند؟

- ۱) یک کلمه   ۲) دو کلمه   ۳) سه کلمه   ۴) چهار کلمه

۶۸) در متن زیر، چند غلط املایی وجود دارد؟

«از دور که به کوها نگاه می‌کنیم، متوجه می‌شویم که خاک ضعیف چگونه توانا شده و آن را همچون انسانی می‌پنداریم که پایش را در زمین فرو برده است. مطالعه در طبیعت و تعمّل درباره‌ی آنها، راه مناسبی برای شناخت آنها است.»

- ۱) یک   ۲) دو   ۳) سه   ۴) چهار

۶۹) کتاب «آفریده‌های ساکت خدا» اثر «.....» و ترجمه‌ی «.....» است.

- ۱) نانسی سویتلند - حسین سیّدی   ۲) لرد آوی بوری - جلال آل احمد

- ۳) هانس کریستین آندرسن - حسین سیّدی   ۴) نانسی سویتلند - جلال آل احمد

۷۰) معنای کدام واژه نادرست است؟

- ۱) هستی: وجود، دارایی   ۲) بیم: فرار   ۳) ببخشا: عفو کن   ۴) مونس: همدم

۷۱) در کدام گزینه، یکی از معنی‌ها درست نیست؟

- ۱) سرشار: پر، لبریز، مملو، انباشته   ۲) عالم: جهان، گیتی، دنیا، هستی

- ۳) لطیف: نیکو، نرم و نازک، جالب، باریک   ۴) درنگ: صبر، مکث، توقف، پر رنگ

۷۲) با توجه به معنا، املاي کدام کلمه نادرست است؟

- ۱) فلک: آسمان، سپهر، گردون   ۲) تعمّل: اندیشیدن، فکر کردن

- ۳) هیس: ساکت، حرف نزن، ساکت باش   ۴) سنگلاخ: سنگستان، زمین پر از سنگ

۷۳) معنای کدام واژه درست است؟

- ۱) تک: درخت   ۲) نارون: درختی پر شاخ و برگ که میوه‌ی زیبایی دارد.

- ۳) بیدبن: درخت بید، ریشه‌ی بید   ۴) بُن: ساقه

۷۴) منظور از «تو» در بیت «ای همه هستی ز تو پیدا شده / خاک ضعیف از تو توانا شده»، در کدام گزینه آمده است؟

- ۱) پیامبر (ص)   ۲) خداوند   ۳) حضرت علی (ع)   ۴) فرشتگان

۷۵) در بیت «چاره‌ی ما ساز که بی‌یاوریم / گر تو برانی، به که روی آوریم؟»، منظور از «روی آوردن» چیست؟

- ۱) از کنار کسی رفتن   ۲) فرار کردن   ۳) پناه بردن به کسی   ۴) نگاه کردن

۷۶) در کدام گزینه، واژه‌ها با هم متضاد نیستند؟

- ۱) زشت و زیبا - گل و خار   ۲) خوب و بد - بالا و پایین

- ۳) زرنگ و تنبل - رفت و برگشت   ۴) دیدن و خریدن - گرفتن و بردن

۷۷) در کدام گزینه، واژه‌های متضاد دیده نمی‌شود؟

- ۱) بادقّت به خوب و بد حرف‌های دوستم، گوش می‌کردم.   ۲) ما می‌توانیم گل را با خار مقایسه کنیم.

- ۳) من و پدر هر روز غروب به دیدن مادر بزرگ می‌رفتیم.   ۴) سنجاقک، بالا و پایین می‌پرید.

۷۸) در کدام گزینه، به فصل پاییز اشاره نشده است؟

- ۱) باد سرد آرام بر صحرا گذشت   ۲) تک‌درخت نارون، شد رنگ رنگ

- ۳) برگ برگ گل به رقص باد ریخت   ۴) چشمه کم کم خشک شد، بی آب شد

- سبزه‌زاران، رفته رفته، زرد گشت   ۲) زرد شد آن چتر شاداب و قشنگ

- رشته‌های بیدبن از هم گسیخت   ۳) باغ و بُستان، ناگهان در خواب شد

۷۹ در کدام گزینه، به فصل زمستان اشاره شده است؟

- (۱) باد سرد آرام بر صحرا گذشت
 (۲) تکدرخت نارون، شد رنگ رنگ
 (۳) برگ برگ گل به رقص باد ریخت
 (۴) چشمه کم کم خشک شد، بی آب شد

۸۰ در بیت «گل بخندد، بر سر گل بوته‌ها / پر کند بوی خوش گل، باغ را»، منظور از «خنده‌ی گل» چیست؟

- (۱) خواب زمستانی
 (۲) غنچه زدن و شکوفه زدن گل
 (۳) شروع پاییز
 (۴) آغاز تابستان گرم

۸۱ در بین کلمه‌های زیر، چند غلط املائی وجود دارد؟

- «ستایش و ستودن - خاک ضعیف - پی تو - ببخشای و ببخش - چاره‌ی ما - قبله و مسجد - نخواهیم ساخت - خواهد نواخت - هستی - نوازی - مونس غمخواره‌گان - چاره‌ی بیچاره‌گان - مخزن الاسرار نظامی»
 (۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج

۸۲ در بین کلمات کدام گزینه، غلط املائی وجود دارد؟

- (۱) تماشاخانه - فضل خدا - فصل اول - سرشار از شگفتی‌ها - پدیده‌های لطیف
 (۲) عجیب و زیبا - ساده‌گی و زیبایی - می‌گذریم و عبور می‌کنیم - ایستگاه‌های اندیشیدن - عالم و جهان
 (۳) مقایسه و مشاهده - کوه‌های سر به فلک کشیده - درّه‌های عمیق - گل و خار - مطالعه و تأمل
 (۴) طبیعت زیبا - شناخت و بینش - جست و جو و تلاش - دانشمندان و عالمان - ویژگی و صفت

۸۳ در متن زیر چند غلط املائی وجود دارد؟

- «عادت به انجام کارهای خوب مثل آب گوارا است و این موضوع که به هر حال شگفتی‌های آفرینش، حسّی زیبا و لطیف به انسان می‌دهد عجیب نیست. هیس! صدای ماهی‌های طالب و رویش علف‌های سبز در بین سنگلاخ‌ها و زمین سخت را می‌شنوم و برای توصیف و ستایش قطره‌ی باران و تمام حلقه‌های ساکت یا صدای کوتاه حشره‌ها و عنکبوت و حشره در شب‌نم صبحگاهی حرکت می‌کنم.»
 (۱) چهار (۲) سه (۳) دو (۴) یک

۸۴ در کدام گزینه، واژه‌ی میان کمانک نادرست انتخاب شده است؟

- (۱) یار شو، ای مونس ..... (غم خواره‌گان - غمخوارگان)
 (۲) ای همه ..... (هستی - دنیا - نیستی) ز تو پیدا شده / خاک ضعیف از تو توانا شده
 (۳) مطالعه در طبیعت و ..... (تحمل - تأمل - تعمّل) درباره‌ی آنها راه مناسبی برای شناخت است.
 (۴) .....! (هیس - حیث - حیس) گوش بده! به آفریده‌های ساکت خدا گوش بده.

۸۵ در کدام گزینه، واژه‌های هم‌خانواده وجود ندارد؟

- (۱) افکار، فکر (۲) مظلوم، ظلم
 (۳) حزن، محزون (۴) علم، عمل

۸۶ با توجه به کتاب، کدام گزینه برای جاهای خالی مناسب است؟

- باز می‌آید ..... ، نغمه‌خوان ..... باز می‌سازد در اینجا .....
 (۱) پرستو - آشیان (۲) چلچله - آشیان را (۳) پرستو - آشیانه را (۴) پرستو - لانه را

۸۷ در جاهای خالی، کدام‌یک از گزینه‌ها قرار می‌گیرد؟

- مسعود کاغذ و قلم را از احمد آقا گرفت ..... نمی‌دانست از کجا شروع کند و چه بنویسد.
 کوه‌ها منبع خیر و برکت هستند ..... هزاران چشمه از دل آن‌ها می‌جوشند.

- (۱) چون - زیرا (۲) ولی - چون
 (۳) اما - ولی (۴) چون - چون

پاسخ سؤالات درس ۱

- ۳۳ بیت «از پی توست این همه اُمید و بیم (یک جمله) / هم تو ببخشای (یک جمله) و ببخش (یک جمله)» = چهار جمله
- ۳۵ منظور تاریکی شب، روشنایی روز، شبنم صبحگاهی و ... هستند که به ظاهر صدای خاصی ندارند.
- ۳۶ تاریک ≠ روشن
- ۳۷ استقلال ≠ وابستگی
- ۳۸ روشنایی ≠ تاریکی
- ۳۹ شکست ≠ پیروزی
- ۴۰ شامگاه ≠ سحرگاه
- ۴۱ زیبایی ≠ زشتی
- ۴۲ افکار: فکر، متفکر، تفکر
- ۴۳ ظلم: ظالم، مظلوم، ظلمت
- ۴۴ حزن: محزون، حزین
- ۴۵ ضعیف
- ۴۶ ما
- ۴۷ ولی
- ۴۸ زیرا / چون
- ۴۹ چون
- ۵۰ اَما
- ۵۱ سپس
- ۵۲ سپس
- ۵۳ چون
- ۵۴ انسان که از خاک آفریده شده است.
- ۵۵ ببخشای: گناه را ببخش / ببخش: عطا کن، بده
- ۵۶ باز می آید پرستو، نغمه خوان باز می سازد در اینجا آشیان
- ۵۷ برگ برگ گل به رقص باد ریخت رشته های بیدین از هم گسیخت
- ۵۸ کرد دهقان، دانه ها در زیر خاک کرد کوه، شاخه ی پیچان تاک
- ۵۹ برگ نو آرد درخت نارون سبز گردد شاخساران کهن
- ۶۰ گل بخندد، بر سر گل بوته ها پر کند بوی خوش گل، باغ را
- ۶۱ تنومند - عالم - هستی - مقایسه ی - تأمل - عادت - تالاب ها
- ۶۲

ح	ه	ز	ص	ض	ط	ظ	غ
در حالی که هیس سبزه زاران صدا موضوع لطیف نظامی نغمه خوان							

۶۳ بر عهده ی دانش آموز

۶۴ بر عهده ی دانش آموز

- ۱ ببخشا: گناه من را نادیده بگیر
- ۲ مونس: همدم و یار
- ۳ سرشار: پر
- ۴ تأمل: اندیشیدن و فکر کردن
- ۵ فلک: آسمان
- ۶ تالاب: آبگیر و برکه
- ۷ نغمه خوان: آوازخوان
- ۸ تاک: درخت انگور
- ۹ شاخسار: شاخه ی درخت
- ۱۰ سنگلاخ: زمین پر از سنگ
- ۱۱ می تنند: می بافند
- ۱۲ کهن: قدیم
- ۱۳ ای خدایی که تمام هستی و جهان را به وجود آورده ای و انسان به خاطر وجود تو توانا و قدرتمند گشته است.
- ۱۴ به جز تو کسی را ستایش نمی کنیم و حاجتمان را فقط از تو می خواهیم. اگر تو ما را مورد لطف قرار ندهی، هیچ کسی نمی تواند به ما مهربانی و لطف کند.
- ۱۵ این همه اُمید و آرزو و این همه ترس و بیم به خاطر توست. ای خدای بخشنده، هم گناهان ما را ببخشا، هم نعمت به ما عطا کن (ببخش).
- ۱۶ دنیا محل تماشا کردن شگفتی ها و عجایب آفرینش است.
- ۱۷ بر سر بوته های گل، غنچه ای شکوفا می شود و بوی خوش این گل، باغ را پر می کند.
- ۱۸ نظامی گنجه ای
- ۱۹ آفریده های ساکت خدا - حسین سیدی
- ۲۰ مخزن الاسرار
- ۲۱ تضاد
- ۲۲ غمخوارگان
- ۲۳ هستی
- ۲۴ تأمل
- ۲۵ هیس
- ۲۶ درست
- ۲۷ نادرست
- ۲۸ درست
- ۲۹ درست
- ۳۰ نادرست
- ۳۱ نادرست
- ۳۲ غنچه زدن و شکوفا شدن گل ها
- ۳۳ انسان است که از خاک ضعیف ساخته می شود.

- ۷۸ گزینہی «۴»: گزینہی (۴) به فصل زمستان و خواب زمستانی اشاره کرده است؛ بقیہی گزینہها به «پاییز».
- ۷۹ گزینہی «۴»: بقیہی گزینہها به فصل پاییز اشاره کرده اند.
- ۸۰ گزینہی «۲»: منظور از خندہی گل «غنچه زدن و شکوفه زدن گل» است.
- ۸۱ گزینہی «۳»: نخواستیم ساخت (نخواستیم ساخت) / غمخوارہگان (غمخوارگان) / بیچارہگان (بیچارگان) / مخزن لاسرار (مخزن الاسرار)
- ۸۲ گزینہی «۲»: سادہ گی (سادگی)
- ۸۳ گزینہی «۳»: طالبها (طالبها) / حلقههای (حلقههای)
- ۸۴ گزینہی «۳»: تعمّل (تأمل)
- ۸۵ گزینہی «۴»: علم و عمل ہم خانواده نیستند.
- ۸۶ گزینہی «۱»: باز می آید پرستو، نغمه خوان / باز می سازد در اینجا
- آشیان
- ۸۷ گزینہی «۲»

- ۶۵ بر عہدہی دانش آموز
- ۶۶ گزینہی «۴»: تعمّل و فکر (تأمل و تفکر)
- ۶۷ گزینہی «۴»: «بحر و بر» و «لیل و نهار» متضادند.
- ۶۸ گزینہی «۲»: کوها (کوهها) / تعمّل (تأمل)
- ۶۹ گزینہی «۱»: کتاب «آفریدہهای ساکت خدا» اثر «نانسی سویتلند» و ترجمہی «حسین سیّدی» است.
- ۷۰ گزینہی «۲»: بیم: ترس
- ۷۱ گزینہی «۴»: درنگ: توقّف، ایستادن
- ۷۲ گزینہی «۲»: تأمل: اندیشیدن، فکر کردن
- ۷۳ گزینہی «۳»: تک: تنها، یک، یگانہ / نارون: درختی پر شاخ و برگ کہ میوہ ندارد. / بن: ریشہ و اساس، درخت، بوته
- ۷۴ گزینہی «۲»: منظور از تو «خداوند» است.
- ۷۵ گزینہی «۳»: منظور از «روی آوردن»، «پناه بردن به کسی» است.
- ۷۶ گزینہی «۴»: دیدن با ندیدن، خریدن با فروختن، گرفتن با دادن، بردن با آوردن، بردن با باختن» تضاد دارند.
- ۷۷ گزینہی «۳»: واژههای متضاد عبارتاند از: خوب و بد، گل و خار، بالا و پایین

پاسخ سؤالات درس ۲

- ۱۵ قدرت و توانایی بالاتر از قدرت و توانایی شما نیز وجود دارد.
- ۱۶ هیچوقت برای شروع کار، دیر نیست و هر وقت می توانی از نو شروع کنی.
- ۱۷ دارایی دیگران در مقابل چشمان ما بسیار با ارزش تر از دارایی خودمان به نظر می رسد.
- ۱۸ فقط به ظاهر توجّه می کند. (ظاهربین است.)
- ۱۹ نتایج در پایان مشخص می شود.
- ۲۰ سعدی
- ۲۱ جزئیات
- ۲۲ لحن و آهنگ
- ۲۳ لحن و آهنگ
- ۲۴ لحن
- ۲۵ جالبیز
- ۲۶ سراغ
- ۲۷ بحر
- ۲۸ نادرست
- ۲۹ درست
- ۳۰ درست
- ۳۱ نادرست
- ۳۲ نادرست
- ۳۳ درست

- ۱ فضل: بخشش، نیکویی
- ۲ انجم: جمع نجم، ستارگان / نهار: روز
- ۳ زمزمه: نغمه، هر آوازی کہ آهسته خوانده شود. / شاخسار: شاخہی درخت، قسمت پر شاخہی بالای درخت
- ۴ حسرت: افسوس، دریغ
- ۵ برکہ: آبیگر
- ۶ تحسین: آفرین گفتن، نیکو شمردن، تشویق کردن
- ۷ بیخ: ریشہی گیاه
- ۸ کامروا: برخوردار، بهره مند
- ۹ جالبیز: کشتزار، کشتزار خربزه، هندوانہ، خیار و مانند آن
- ۱۰ هیچ کس نمی تواند لطف و بخشش خدا را بشمارد و شکر یکی از هزاران نعمت خدا را به جای آورد.
- ۱۱ خداوند، دریا، خشکی، درختان، انسان، خورشید، ماه، ستارگان، شب و روز را آفرید.
- ۱۲ ستایش کنندهی خدا فقط انسانها نیستند؛ بلکه هر پرنده (آفریدہای) کہ روی شاخہی درختی آواز می خواند، ستایش کنندهی خدا است.
- ۱۳ درخت گردویی به این بلندی [با میوہای به این کوچکی] و بوتهی خربزہای به آن کوچکی [با میوہای به آن بزرگی] الله اکبر! چقدر شگفت انگیز است.
- ۱۴ صبح زود از خواب برخیز تا پیروز و موفق باشی.